



נצבו כמו נד נזלים קפאו תהומות בלב ים' בכדי שלא יבינו שהבקיעה נעשה בדרך נס, והאיך הסתיר זאת מהם, לזה אמר הכתוב ביהושע **'וישם מאפל ביניכם ובין המצרים'**, והיינו שעשה השי"ת הסתר וכיסוי שלא יוכלו המצריים לראות מה שבתוך הים, ובכך יחשבו שזה מעשה טבע בעלמא ובזאת נכנסו לתוך הים מתוך תמימות, ולבסוף זו הייתה מפלתם וסופם עד הכרתם מן העולם.

ואמינא בזה עוד, כי לא חששו המצרים שמה יחזור עליהם מי הים וכפי שקורה בטבע העולם שאף בעת שנסוג הים לאחוריו בדרך הטבע הרי שלאחר זמן הוא שב למקומו, כי אמרו שהם חיל גבור וחזק המנוסים לטוט בים וכפי אשר מלמדים את חיל המדינות לטוט בימים ובנהרות וכאשר אנו רואים בחיילות הצבא בזמנינו אנו, ולכך הם לא חוששים שישוב הים למקומו כי זה נעשה בנחת ובלאט וממילא אף אם ישוב המים הם ישוטו בה, אבל לבסוף כשנכנסו למים הפיל עליהם הקב"ה בבת אחת אותו נד המים האמור בכתוב, וכנגד אותו נד המים הגדול והעצום שנפל על פניהם לא יכלו לעמוד מפניו, ונטבעו שמה בתוך הים עד תומם.

ובזאת מבואר שפיר, כי המצריים על אף שהיו עם חכם ונבון מכל מקום נכנסו לתוך הים בתום ובישור, כי לא הבינו והשכילו שנבקע הים בדרך נס אלא אמרו כי נבקע הים עפ"י טבע העולם.

ביאור דברי הרמב"ן על היום הזה

והנה ברמב"ן בפרשת עקב מקשה על דברי הכתוב **'ואשר עשה לחיל מצרים לסוסיו ולרכבו אשר הציף את מי ים סוף על פניהם ברדפם אחריכם ויאבדם ה' עד היום הזה'**, ומדקדק בלשון עד היום הזה, שפשוט שמי שמת מן העולם הרי שמת לצמיתות ולעולמי עד.

ומבאר שם, כי בעת ההיא עמד משה רבינו בסוף הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לאחר צאתם ממצרים, ורצה לומר להם לישראל, כי גם עתה אחר שכבר כבר עברו ארבעים שנים מעת שאבד השי"ת את המצריים וחילם, מכל מקום עדיין לא הצליחו המצריים להקים שוב חיל וצבא למדינתם, ואבדם השי"ת עד היום הזה, ע"כ.

ויתכן הביאור בדבריו כפי מאמרנו לעיל, כי היות שלא חזר הים בסתם למקומו אלא היה מעשה נס מיוחד שאפילו בעת הבקיעה לישראל עשה הקב"ה שיחזרו המים על המצריים להטביעם, וכן עשה השי"ת שיפול נד המים עליהם בחזקה להכריעם בכדי שלא ישאר מעמם שריד ופליט, הרי שבמעשים אלו ובכח הגדול הלז נכרתו כל חיל מצרים עם סוסם ורכבם וכלי מלחמתם כליל לגמרי, עד שאפילו כעבור ארבעים שנה מאז לא הצליחו תושבי המדינה להקים מחדש חיל למדינתם, כי כה חזק הייתה המכה למצריים כשהציף השי"ת עליהם את מי ים סוף.

במדבר ימים רבים', ומתמה כתימה דלעיל, מה טעם לא הזכיר הכתוב נס של קריעת ים סוף, ורק הפליא את מעשה ביאת הים סוף על המצריים להטביעם. וגם יקשה מאי דקאמר **'וישם מאפל ביניכם ובין המצרים'**, ומאי כוונתו במאפל זה.

בני ישראל חשבו בתחילה כי יתכן וזה דבר טבע בדרכו של עולם

אלא הביאור בזה, כי כבר היה לעולמים שמשום סיבות טבעיות שונות נסוג מי ים לאחוריו למקום עמוק בתוך הים לזמן מה, ואח"כ הוא שב למקומו הראשון.

ולכך כשראו ישראל שנבקע הים, עלה בדעתם וברעיונם כי אולי יתכן ואין זה נס ממש שנקרע הים, אלא כי כן מדרך הטבע וכפי אשר קורה בימים מפעם לפעם, אבל לבסוף כשראו את האופן והצורה של קריעת ים סוף וכתוב (שמות טו ה) **'וברוח אפך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים קפאו תהומות בלב ים' שזה לגמרי שלא כדרך הטבע שהמים יעמוד במקומם מן הצד ויהיה נצבים ועומדים כמו חומת אבנים** וכן עוד מעשי הנס האמור שם בשירת הים, ובפרט כשהבחינו שבעת אשר ששבו המים על המצריים לא שב המים בדרך הטבע בהמשך זמן ולאט לאט רק נפל עליהם בפעם אחת נד המים בחזקה ומטביעם עד כלותם ולבלתי השאיר מהם שריד ופליט, ועוד ששב הים לאיתנו רק ע"י נטיית יד משה, וביותר כפי מאמרנו לעיל כי בעת שנבקע הים לישראל הרי שבו בזמן ממש חזר הים להטביע את המצריים והיה פלא בתוך פלא וכדברי האבן עזרא, **הרי בזה הבינו והשכילו כלל ישראל כי אין זה דבר שהוא בדרך טבע ומקרה, אלא נס גדול עשה להם האלוקים.**

ולכך הפליא הכתוב ביהושע את הדבר שבא המים על המצרים ויכסוהו ודייקא, כי על ידי הפלא הגדול ששב המים על המצריים בעת שנבקע הים למענם, בעת ההיא הבינו והשכילו כי נס גדול עצום ורב ארע להם בקריעת הים סוף ואין זה מטבע העולם.

גם המצריים היו בטוחים כי אין זה נס

ולעומתו גם להמצריים עלה במחשבתם כזאת, ואמרו בדעתם כי זה שנבקע הים עתה אין זה בדרך נס ופלא אלא כי כן הוא בדרכו של עולם וכאשר נתבאר לעיל, ורצה הקב"ה שיתמידו במחשבה זו שזה רק בדרך מקרה, כי אם ידעו וישכילו שזה מעשה נס, הרי לא יכנסו המצריים למים בחששם שנס זה נעשה לישראל באופן מיוחד ולא למענם ויוכל להיות שבכניסתם למים ישובו המים למקומם ויטביעם, ולכך הסתיר מהם הקב"ה את הדברים האמורים לעיל בפסוק **'שבורח אפך נערמו מים**

ממש במקום אחר בים יחזור למקומו להטביע את המצריים, ודבר נפלא זה היה חלק מהתנאי שהתנה הקב"ה עם הים במעשה בראשית, והיינו שהתנה עמו שיבקע למען ישראל, אבל לא שיבקע כל הים לזמן אחת ואח"כ יחזור סתם לטבעו הרגיל, אלא עדיין בעת הבקיעה ישוב למכונו רק על המצריים לבדם, ולפלא גדול זה היה נצרך תנאי, ודייקא לפלא זה נתכוון הכתוב באמרו **'לאיתנו'** וכמו שדרשו ז"ל **'לתנאו'**, כי גם שיבת הים היתה חלק מהתנאי היות וגם בשיבתו היה פלא גדול.

ושפיר מובן בזה דברי הכתוב בפר' עקב האומר כי היה אות ומופת כשהציף השי"ת את מי ים סוף על המצריים, כי אכן כל הרואה את הפלא הגדול ההיא כי בשעת הבקיעה לישראל בו בזמן הציף את מי ים סוף להטביע המצריים, הבין כי אין זה שיבה כפי דרכו הטבעי, אלא שהתיה זאת שיבה מיוחדת באופן ניסי בכדי להטביע את המצריים ולהרגם.

המצריים שהיו עם חכם ונבון מה ראו לטעות זה להיכנס לים הבקוע

ובמסילה נעלה בהמשך ליסוד זה לבאר עוד בעניינא דקריעת ים סוף, שבאמת יקשה מאוד למשכיל, כי הנה ידוע שהמצריים היו עם חכם ונבון, וכדברי המדרש (שמות רבה כב, א) על דברי הכתוב **'ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על הים וישבו המים'**, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ב, טו) **'אחזו לנו שעלים שעלים קטנים'**, כשהיה מושל המלכויות לא היה מושלן אלא בחיות, שנאמר (דניאל ז, ג) **וארבע חיון רברבן סלקן מן ימא. וכשהוא מושל את המצרים אינו מושלן אלא לשועלים וכו', אמר רבי אלעזר ברבי שמעון ערומים היו המצרים, לפיכך הוא מושלן בשועלים וכו', ומה אמרו (שמות א, י): הבה נתחכמה לו, אמרו בואו ונבוא עליהן בחכמה וכו', ע"כ.**

ולכך תמוה ביותר, מה טעם עשו המצריים מעשה שטות להיכנס אל תוך הים כשהמה רואים שזה נבקע באופן ניסי ומיוחד שלא בדרכו של עולם, והיה להם להשכיל שמעשה נס זה לא נעשה למענם אלא למען ישראל, ויתכן מאוד שכשהם יכנסו לתוך הים ישוב עליהם מי הים ויטביעם וכפי אשר אכן ארע לבסוף עמם, ורבות האריכו במפרשי התורה בביאור מעשה תימה זו.

קושיית המשך חכמה על דברי הכתוב ביהושע

אלא הדנה הקשה במשך חכמה (פר' עקב) על דברי הכתוב ביהושע (כד ו - ז) **'ואוציא את אבותיכם ממצרים ותבאו הימה וירדפו מצרים אחרי אבותיכם ברכב ובפרשים ים סוף. ויצעקו אל ה' וישם מאפל ביניכם ובין המצרים ויבא עליו את הים ויכסוהו ותראינה עיניכם את אשר עשיתי במצרים ותשבו**